

A preferenciák

A fogyasztó preferenciarendszere

A fogyasztó döntését 3 tényező határozza meg:

- preferenciák,
- ár,
- jövedelem.

Preferencia: valamely megoldás (itt valamely jószág vagy jószágcsoporthoz) előnyben részesítése.

Preferenciarendszer: a döntéshozó egyéni céljait és értékelését tükrözi.

A fogyasztói preferenciákra vonatkozó axiómák

A fogyasztó az összes jószágkosarat páronként össze tudja hasonlítani és meg tudja állapítani közöttük a megfelelő relációt, ha preferenciarendezése (teljesség).

Teljes ($A \geq B$ és $B \geq A$ közül legalább az egyik teljesül minden lehetséges jószágkombinációra),

Tranzitív (ha $A \geq B$ és $B \geq C$, akkor $A \geq C$).

Dominancia elve – a több az jobb

A fogyasztó preferenciarendszere

Preferencia relációk:

Felt.: A fogyasztó bármely 2 adott fogyasztói kosarat képes rangsorolni kívánatosságuk szerint.

- Az A kosár **szigorúan preferált** a B kosárral szemben:

$$A(x_1; y_1) > B(x_2; y_2)$$

„A” határozottan hasznosabb, mint „B”.

- Az A kosár **gyengén preferált** a B kosárral szemben:

$$A(x_1; y_1) \geq B(x_2; y_2)$$

„A” legalább olyan jó, mint „B”.

- Az A és B kosár **közömbös** viszonyban áll:

$$A(x_1; y_1) \geq B(x_2; y_2) \text{ és } B(x_2; y_2) \geq A(x_1; y_1)$$

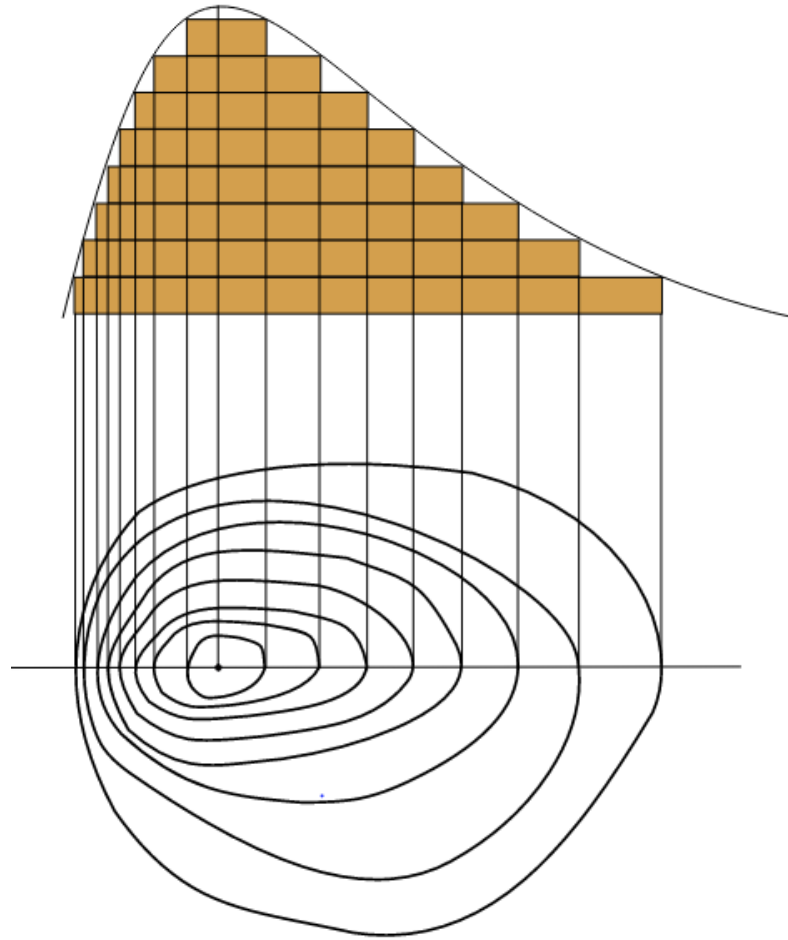
$$A(x_1; y_1) \sim B(x_2; y_2)$$

„A” és „B” egyformán kívánatos.

Térképészet és az ábrázolás

- A **szintvonal** (izohipszia) a tengerszinthez viszonyított azonos magasságú tereppontokat összekötő, önmagába visszatérő képzeletbeli vonal. A felszíni viszonyok ábrázolásának egyik legkifejezőbb módja.

Keresztmetszet - magasság változása

Preferenciarendszer, közömbösségi térkép

Közömbösségi görbe: az egymással közömbösségi viszonyban álló jószágkosarakat reprezentáló pontok mértani helye a fogyasztói térben.
(Egyenértékű jószágkosarak a fogyasztó számára.)

Közömbösségi térkép: közömbösségi görbék együttese, amely a fogyasztó ízlését, preferenciarendszerét fejezi ki közömbösségi görbék formájában.

Hasznosságelméletek

KARDINÁLIS

Az egyénnek létezik
hasznosságfüggvénye.

Lehet és szükséges a
hasznosságot
s számokkal mérni.

A javak hasznosságának
mérőszámai
függetlenek egymástól.

ORDINÁLIS

Az egyénnek létezik
hasznosságfüggvénye.

Nem lehet és nem is
szükséges a
hasznosságot számokkal
mérni.

A jószágokat
hasznosságuktól függően
rangsorolja.

Hasznosság (U)

Hasznosság: a preferenciák leírására alkalmas eljárás. Értéke megmutatja a preferencia-sorrendet.

Hasznos jószág: minden olyan anyagi vagy nem anyagi jószág, amely képes szükségletet kielégíteni, ÉS amelyre vonatkozóan a társadalom valamely tagjának hiányérzete van.

Hasznossági függvény: a különböző javak mennyisége (fogyasztói kosarak) és az elfogyasztásuk által nyerhető hasznosságérzet közötti kapcsolat. Bemutatja a fogyasztó ízlésvilágát. $U(x;y)$

Egy fogyasztó meghatározott jószágkosarakhoz kapcsolódó preferenciarendezését matematikai eszközökkel modellezi.

Azon jószágkombinációk, amelyekhez ugyanazt az értéket rendeli, azok egy **közömbösségi görbén** vannak.

Példák hasznossági függvényekre

Szinthalmaz: mindazon $(x;y)$ pontok halmaza, amelyeknél $U(x;y)$ konstans.

$$u(x;y)=x*y$$

- ekkor $x*y=k$, ahol k konstans
- $y=k/x$

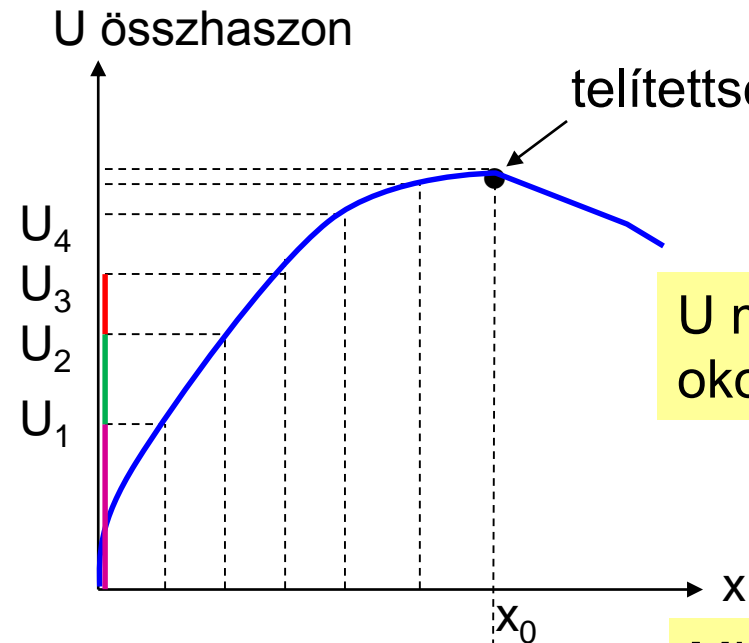
$$v(x;y)=x^2*y^2=(x*y)^2=u(x;y)^2$$

A v hasznossági fv. az u hasznossági fv. négyzete.
 u és v görbéi ugyanolyan alakúak, csak szintjeik mások.

A $v=9$ -hez tartozó kosarak megegyeznek az $u=3$ -hoz tartozó kosarakkal, mert **ugyanazon a módon rendezi sorba** a kosarakat.

Hasznosság

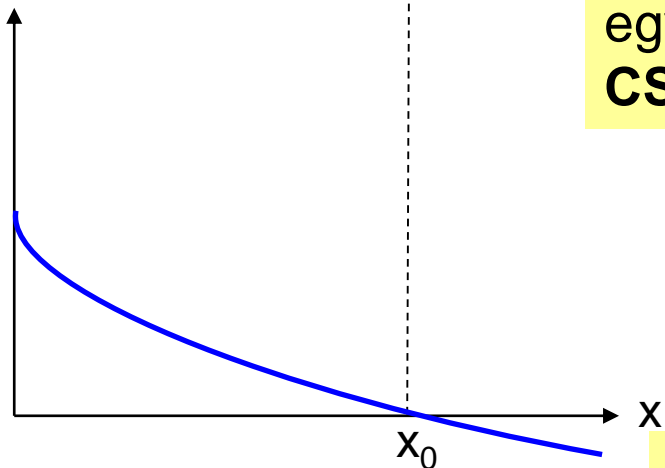
Van-e minden termék esetében telítettségi pont?

telítettségi pont – a racionális fogyasztó ennél
többet nem fogyaszt

U megmutatja, mekkora hasznosságérzetet
okoz a jószág adott mennyiségének elfogyasztása.

MU határhaszon

MU megmutatja, mekkora a haszon-növekmény
egy-egy újabb jószágegység elfogyasztásakor.
CSÖKKENŐ HATÁRHASZON ELVE

$$MU(q) = \frac{dU(x)}{dx}$$

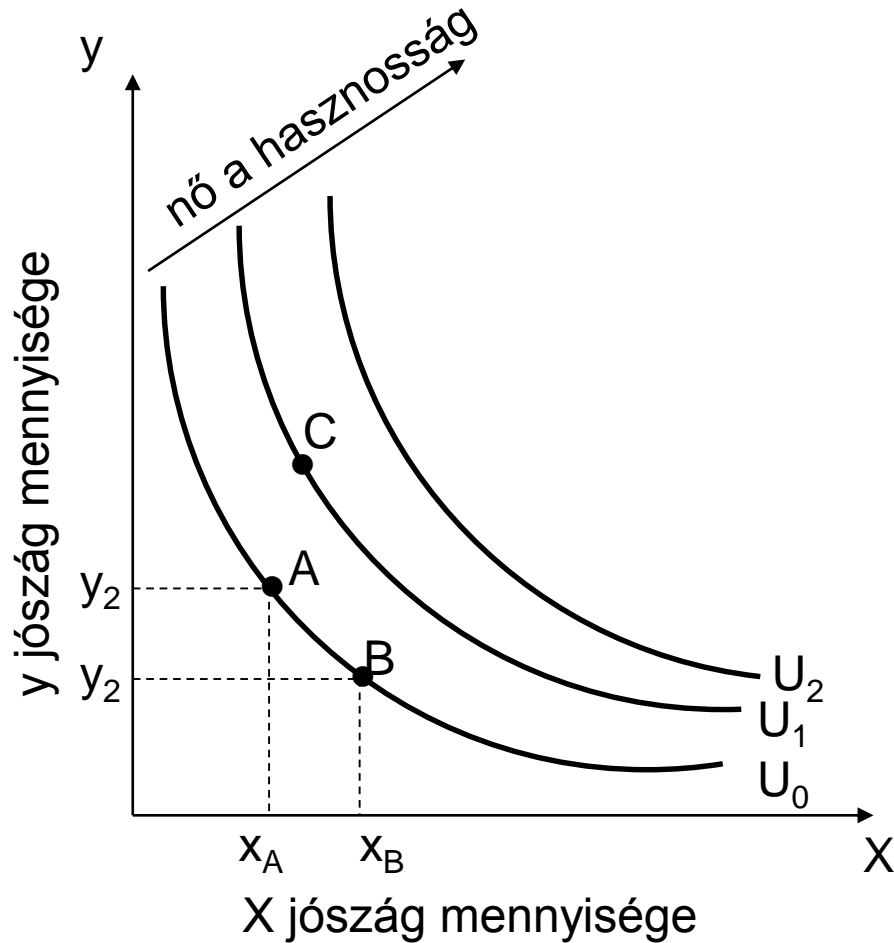
Ahol U eléri maximumát, ott **MU = 0**.

A hasznossági függvény

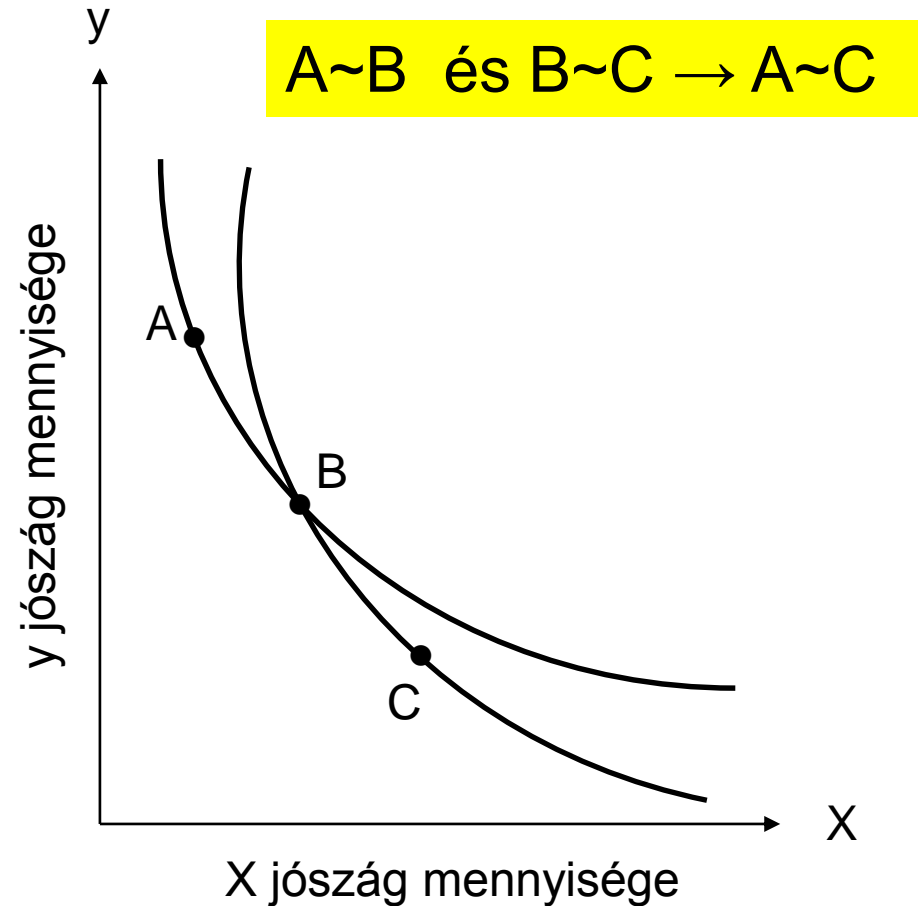
Aszerint, hogy a hozzárendelés milyen függvénnnyel, milyen képlettel írható le, különböző preferenciarendszerekről beszélünk .

Közömbösségi görbék tulajdonságai

Negatív meredekség

Teljesen kitöltik a jószágteret (teljesség).

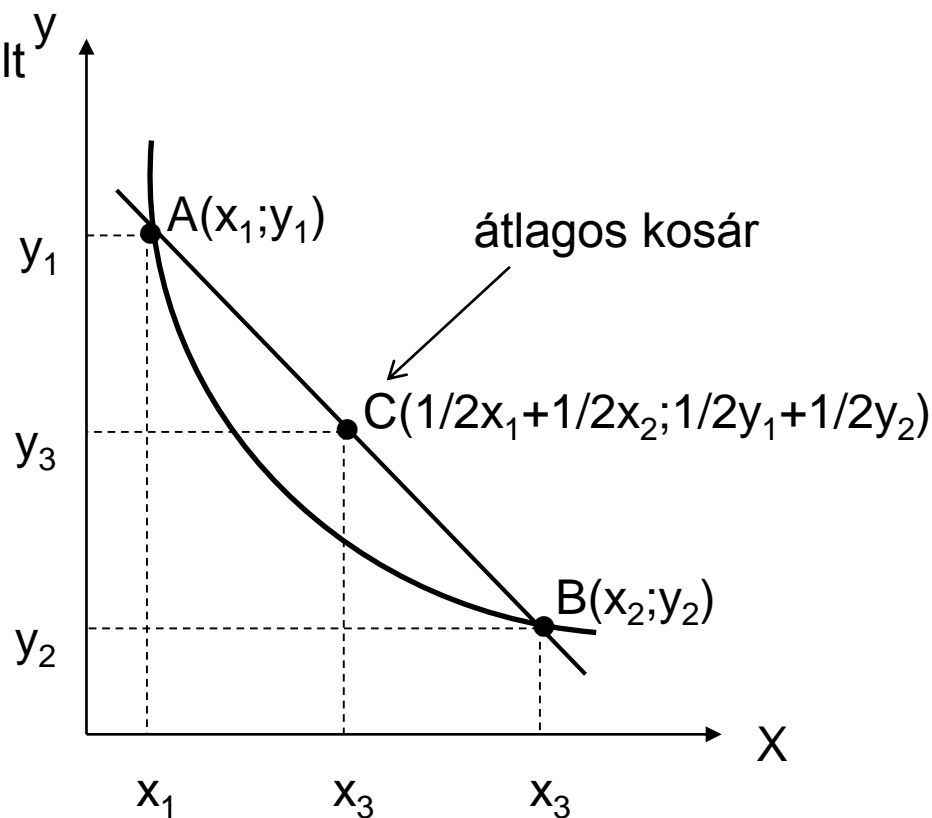
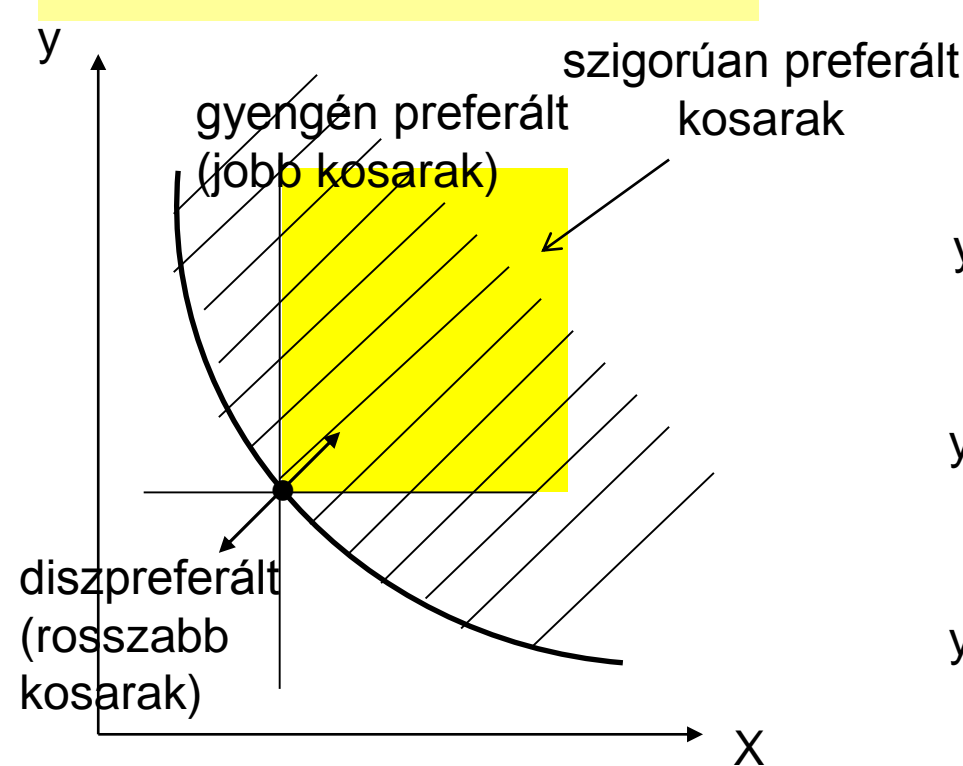

A közömbösségi görbék nem metszhetik egymást (transzitivitás).

„Jól viselkedő” közömbösségi görbék

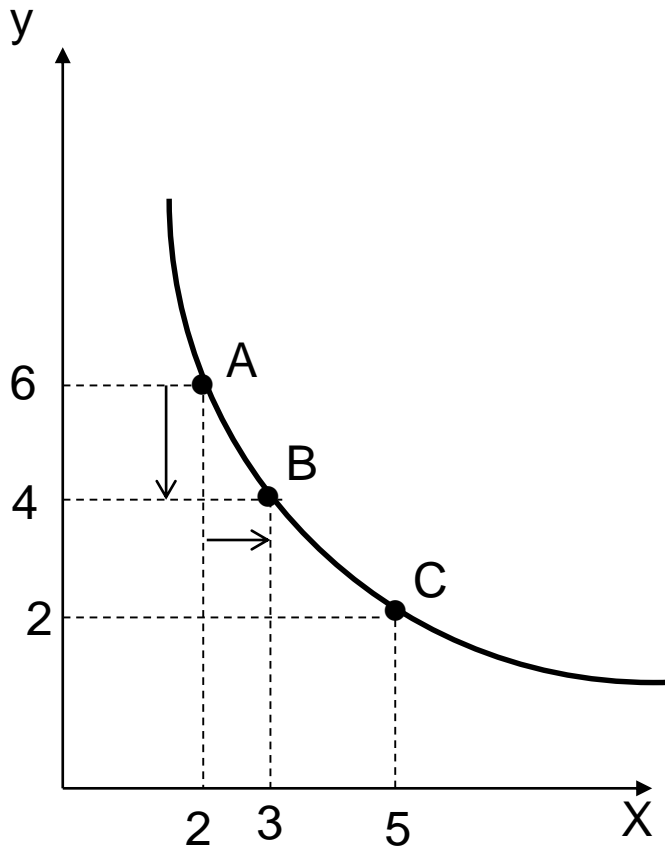
Negatív meredekségű
fogyasztási szerkezet
Átrendezése miatt
dominancia elve

Origóra konvex
az átlagosat preferálja a
szélsőséggel szemben

A fogyasztó hajlandó a jószágokat egymással helyettesíteni, szereti a változatosságot.

Közömbösségi görbék

$A \sim B \rightarrow A$ és B egyformán jó
 $A \rightarrow B$

$\frac{\Delta y}{\Delta x} \rightarrow$ meredekség A és B között $\rightarrow \frac{-2}{+1}$

$B \sim C \rightarrow B$ és C egyformán jó
 $B \rightarrow C$

$\frac{\Delta y}{\Delta x} \rightarrow$ meredekség B és C között $\rightarrow \frac{-2}{+2}$

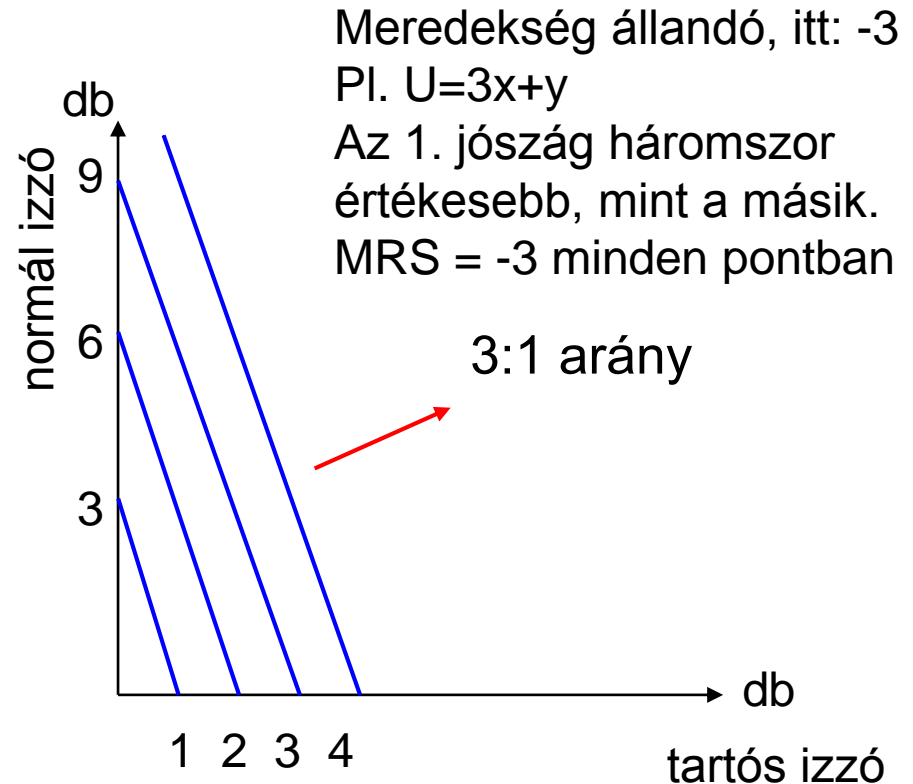
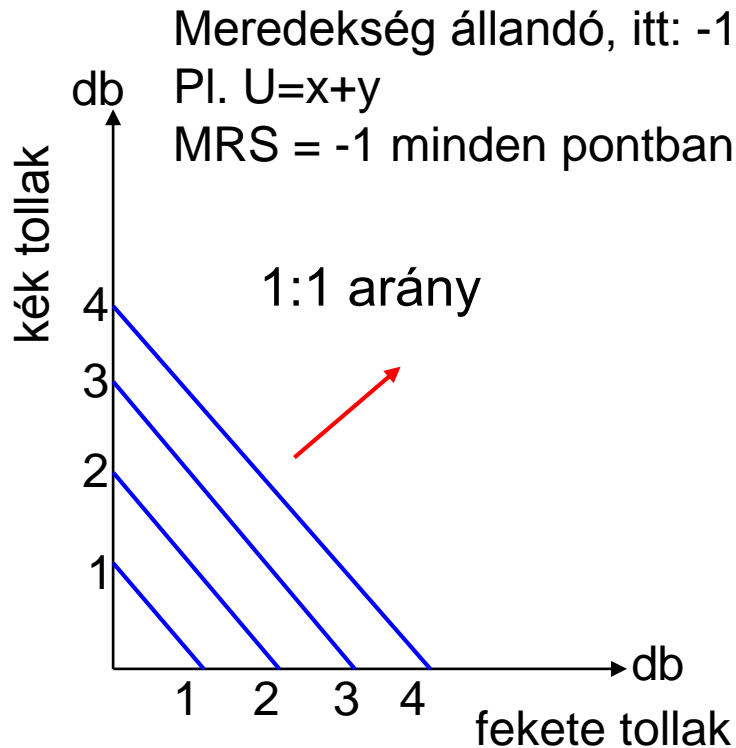
$\frac{dy}{dx} \rightarrow$ A közömbösségi görbe
adott pontjába húzott érintő
meredeksége $\rightarrow$ MRS

Tökéletesen helyettesítés

$$U = ax + by, a, b > 0$$

A közömbösségi görbe meredeksége: $-a/b$

MRS = állandó ($-a/b$)

A fogyasztó az egyik jószágot a másikkal változatlan arányban hajlandó helyettesíteni.

Az átlagos kosár pont olyan jó, mint a szélsőséges.

Tökéletes kiegészítés

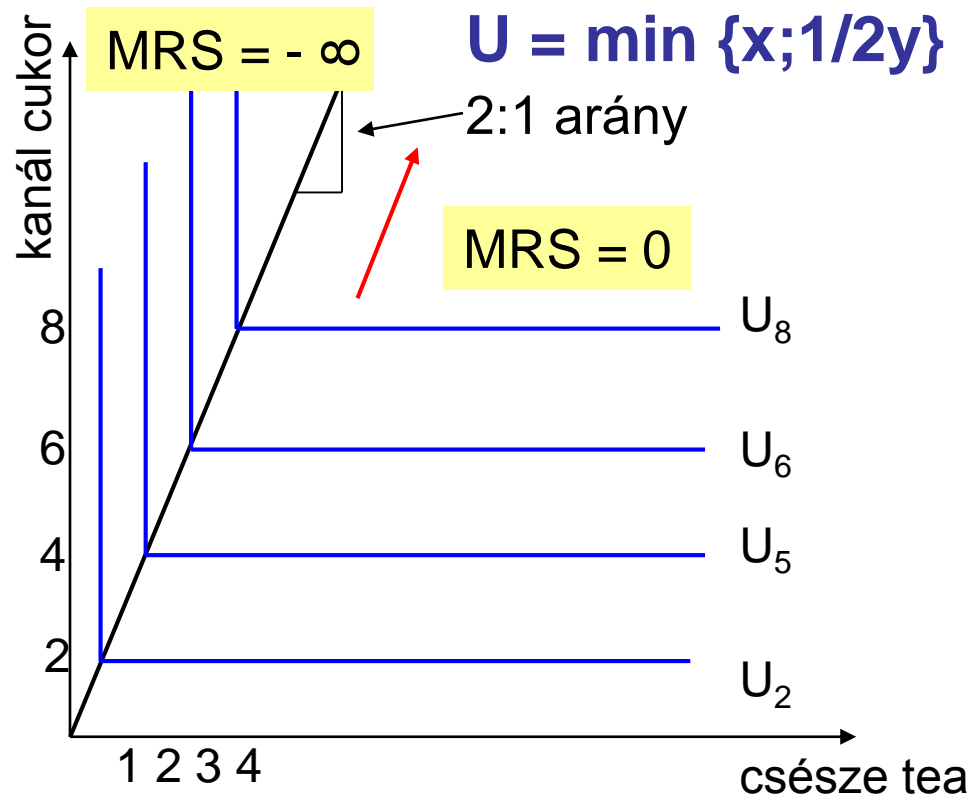
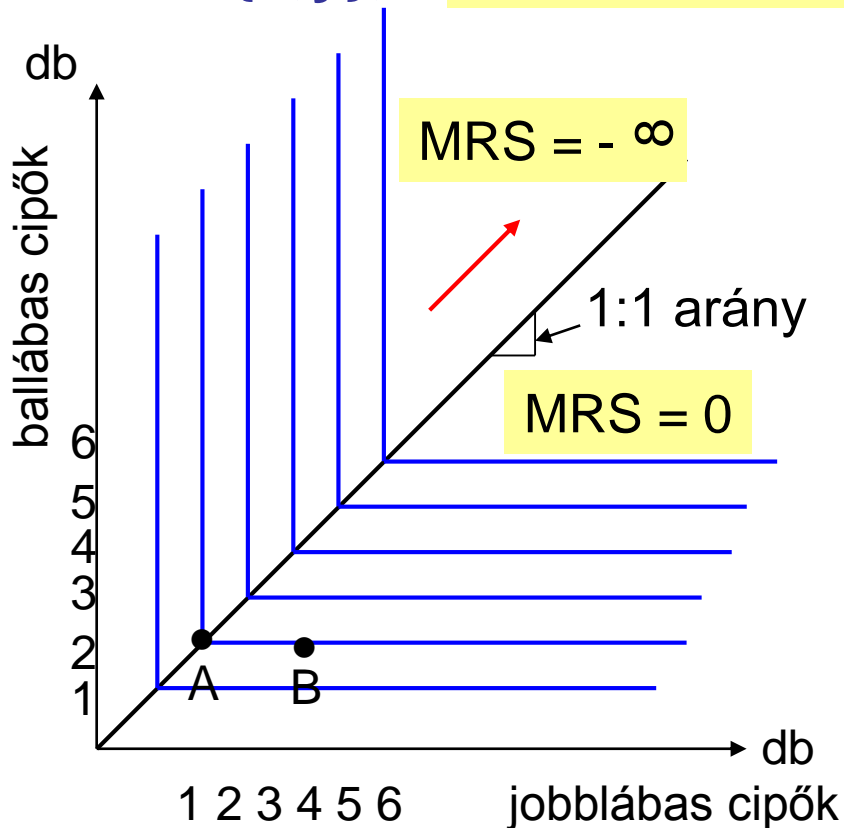
Változatlan arányban együtt fogyasztják!

$$U = \min \{ax; by\}, \text{ ahol } a, b > 0$$

$$ax = by$$

$$y = a/b \cdot x \text{ ahol } a/b \text{ a fogyasztás aránya}$$

$$U = \min \{x; y\},$$

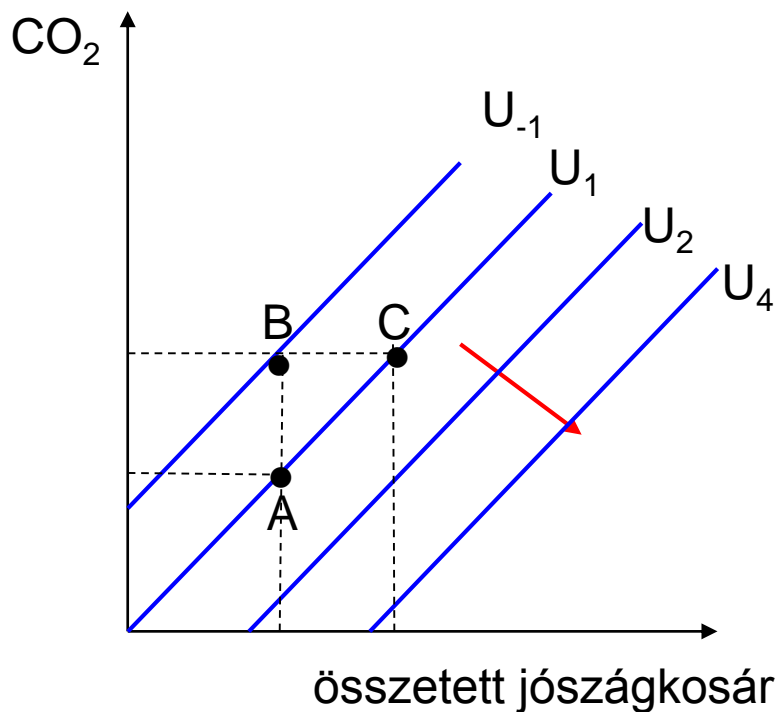
Ha az aránytól eltérünk x irányba, akkor x semleges,
ha y irányba, akkor y semleges

Káros, semleges preferenciák

Többletfogyasztással csökken a hasznosság.

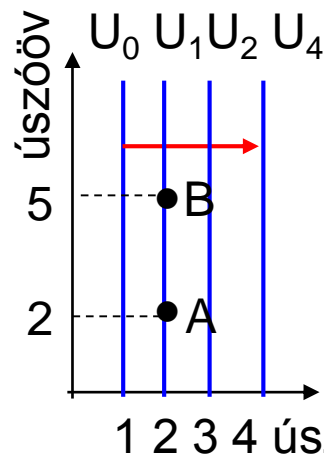
Csak úgy lesz közömbös a jószágkosár, ha arányosan növeljük mindkettő fogyasztását.

MRS > 0

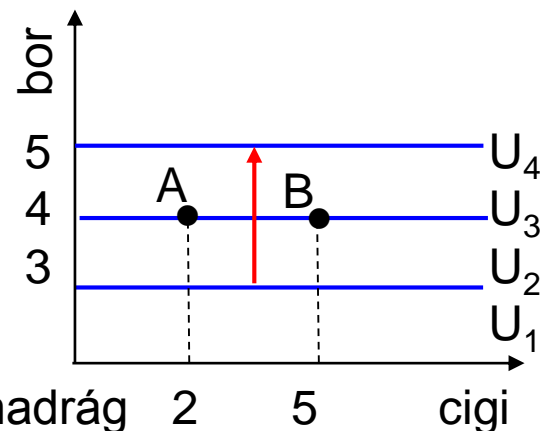

A semleges jószág a fogyasztó számára nem bír hasznossággal.

$$MRS = \frac{\Delta y}{\Delta x} = \infty$$

$$MRS = \frac{\Delta y}{\Delta x} = \frac{0}{3} = 0$$

Konkáv preferenciák

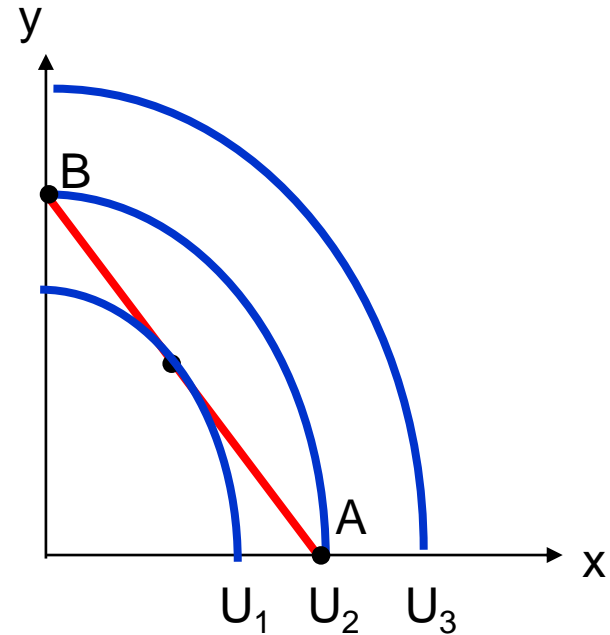
Konkáv preferenciarendezés:

Szeretem mindkettőt, de nem együtt (pl. tejszínhab és kovászos uborka)!

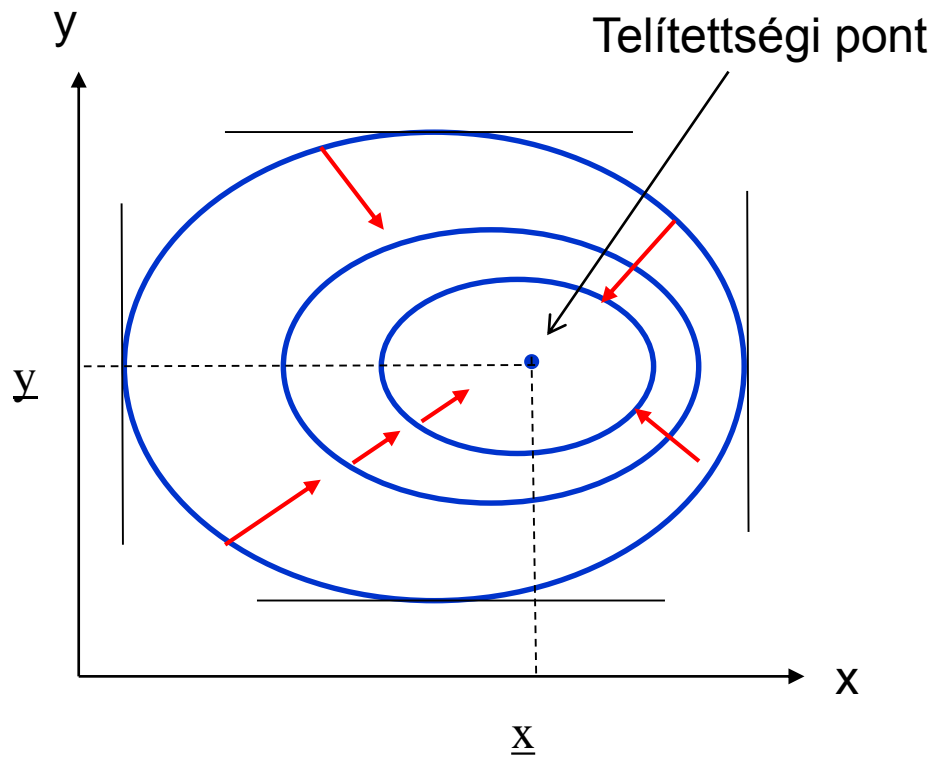
A fogyasztó a szélsőségeset preferálja az átlagossal szemben – a szelőn lévő kosarak diszpreferáltak.

Teljesül a monotonitás.

MRS növekvő.

Telítettség

A legjobb fogyasztói kosár:
 $(\underline{x}; \underline{y})$

Negatív meredekség: x , y
túl kevés vagy túl sok;

Pozitív meredekség: egyik
túl sok, másik túl kevés;

FELADAT

Tanulni önállóan ÉS folyamatosan kell!!!
A tanulás alapja a KÖNYV!

Köszönöm a figyelmet!